

## Ο ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ

‘Ο κ. Ξενοπούλος, σ’ ένα από τὰ ταχτικά του χρονογραφήματα πού δημοσιεύει στή «Διάπλαση τῶν Παιδῶν» με τὸ ψευδώνυμο «Φιλιδων», λέει τοῦτα γιὰ τὴ μετάφραση τοῦ «Δὸν Κιχώτης» :

‘Αγαπητοί μου,

Τὴν Πρωτοχρονιά, ἕνας φίλος μου ἐκδότης μοῦ χάρισε ἕνα μεγάλο βιβλίο, εἰκονογραφημένο, πού μ’ ἔκαμε νὰ περῶσω, φυλλομετρώντας το, λίγες ὥρες γεμάτες γλυκεῖες ἀναμνήσεις. Ἦταν ὁ «Δὸν Κιχώτης», τὸ ἀθάνατο ἀριστούργημα τοῦ Ἰσπανοῦ Θερβαντές, σὲ καινούργια ἐκδοση καί, τὸ κυριώτερο, σὲ καινούργια μετάφραση. Γιατὶ ὑπῆρχε στὴ γλώσσα μας καὶ μιὰ ἄλλη, καμωμένη ἐδῶ καὶ σαράντα χρόνια ἀπὸ τὸν περίφημο μεταφραστὴ Ι. Ι. Σκυλίτη. Κι αὐτὴν εἶχα διαβάσει ὅταν ἦμουν πρωτοετῆς φοιτητῆς. Ἀλλὰ ἦταν σὲ πολὺ καθαρεύουσα, σὲ ἀρχαῖζουσα σχεδὸν γλώσσα, πού εἶχε παλιώσει πρὸ πολλοῦ. Κι ἔγινε ἀνάγκη νὰ ξαναμεταφρασθῇ τὸ ἀριστούργημα σὲ γλώσσα σημερινή, ζωντανή. Τὸ δύσκολο ἔργο τὸ καταπιάστηκε ἕνας μεταφραστῆς, πού σὲ λίγο θὰ εἶναι κι αὐτὸς περιφημὸς ὡς τὸ Σκυλίτης : ὁ κ. Κ. Καρθαῖος. Κ’ ἡ μετάφρασή του, ἀφοῦ δημοσιεύτηκε πρῶτα στὸ «Νουμᾶ», βγήκε τώρα σ’ ἕνα μεγάλο βιβλίο. Αὐτὸ πού μοῦ χάρισαν, κι αὐτὸ πού μοῦ ξύπνησε τόσο γλυκεῖες ἀναμνήσεις.

‘Ο Δὸν Κιχώτης ! Νὰ εἶν’ ἀπὸ τὰ λίγα ἔργα — τὰ ἐκατό, τὸ πολὺ διακόσια, — πού εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ξέρει κάθε μορφωμένος ἄνθρωπος. Ἀπὸ τὸν καιρὸ πού πρωτοφάνηκε, πέρασαν τρεῖς σχεδὸν αἰῶνες. πὶ ὅμως εἶναι τόσο καινούργιο, σὰ νὰ βγήκε χθές. Ἔτσι συμβαίνει μόνο μετὰ μεγάλα ἔργα, τὰ ἀριστουργήματα. Μένουν μνημεῖα ἀθάνατα, αἰώνια, πάντα νέα, ἢ ὅπως τὸ λένε στὴ φιλολογικὴ γλώσσα, κ λ α σ ι κ ἄ. Κλασικὸς κι ὁ «Δὸν Κιχώτης» τοῦ Θερβαντές. Κι ὅμως ὁ Ἰσπανὸς συγγραφέας τὸν ἔγραψε μόνο καὶ μόνο... γιὰ νὰ σατυρίσει, νὰ γελοιοποιήσει τὰ ἱπποτικά μυθιστορήματα, πού ἔγραφαν καὶ διάβαζαν μετὰ πάθος στὸν καιρὸ του. Μιὰ σάτυρα εἶχε σκοπὸ νὰ κάμει, μιὰ πολεμικὴ. Κ’ ἔκαμε ἐν’ ἀθάνατο ἀριστούργημα, ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τοῦ κόσμου. Καὶ ξέρετε γιατί ; Ἀπλοῦστατα γιὰτ’ ἦταν μεγαλοφυῆς ! Κ’ οἱ μεγαλοφυεῖς συνήθως δὲ λένε : «σταθῆτε καὶ θὰ γράψω τώρα ἐν’ ἀριστούργημα !» Γράφουν μετὰ πολὺ μικρὸτερες ἀξιώσεις καί, συχνά, μετὰ ἄλλο, πολὺ μικρότερο σκοπὸ. Καὶ τὸ ἀριστούργημα θγαίνει μονάχο του.

‘Ο Θερβαντές ἦταν λοιπὸν μεγαλοφυῆς. Καὶ γιὰ νὰ σατυρίσει τὰ γελοῖα μυθιστορήματα τῆς ἐποχῆς του, φαντάστηκε ἕναν ἄνθρωπο, τὸ Δὸν Κιχώτη, πού τὰ διαβάζει καὶ τρελλαίνεται. Θέλει νὰ γίνε κι αὐτὸς ἱπότης, ἥρωας, νάνασθήσει τὴν «ἄπλοσύνη», νάκουσθῇ σ’ ὅλο τὸν κόσμο. Ὁπλίζεται λοιπὸν στὰ καλά καθούμενα, καθαλλικεύει ἕνα φοβάλογο πού εἶχε, καὶ θγαίνει ἔξω, ζητώντας περιπέτειες, ἀγῶνες, μάχες, νίκες, δόξες. Στὴν τρέλλα του, τὰ βάζει πότε μετὰ ἀνεπιμέλτους, πού τοὺς παίρνει γιὰ γίγαντες, πότε μετὰ κοπάδια ἀρνιών, πού τὰ παίρνει γιὰ στρατεύματα. Κι ὅταν τὰ βάζει μετὰ ἀνθρώπους, τρώει ἔξω τῆς χριστείας του. Στὸ τέλος, ὅστερ’ ἀπὸ μύρια παθήματα, γι-

τρύεται ἀπὸ τὴν τρέλλα του. Κι ὁ τρελλὸς αὐτὸς πεθαίνει ἥσυχά, φρόνιμος καὶ μετανοιωμένος.

Μιὰ τέτοια σατυρικὴ ἔμπνευση, — καθέννας θὰ μπορούσε νὰ τὴν ἔχει, καθέννας θὰ μπορούσε νὰ φαντασθῇ ἕναν ἄνθρωπο, τρελλαινόμενο ἀπὸ τὸ διάβασμα μυθιστορημάτων. Μὰ ἡ διαφορά εἶναι πὼς ὁ Θερβαντές ἔπλασε ἕναν ἄνθρωπο τόσο ζωντανὸ τόσο ἀληθινὸ, τόσο θαυμάσια ψυχολογημένο, ὅσο πλάθουν τοὺς ἥρωές τους μόνο οἱ μεγαλοφυεῖς μυθιστοριογράφοι. Κι ἀπὸ τὴ ζωὴ πού ἔχει μέσα του αὐτὸς ὁ Δὸν Κιχώτης, καταντᾶ ζωντανώτερος κι ἀπὸ τὸν ζωντανὸν καὶ φαίνεται ὄχι πᾶ ἕνας ἄνθρωπος, ἀλλὰ ἕνα σύμβολο. ‘Ο Δὸν Κιχώτης εἶναι κάθε ἄνθρωπος, εἶναι ὁ ἄνθρωπος γενικά, πού, φρόνιμος κατὰ τᾶλλα, ἔχει πάντα καὶ μιὰ τρέλλα, μιὰ λόξ, καὶ κυνηγᾷ ἕνα ὄνειρο ἀπραγματοποίητο, καὶ τρέχει πίσω ἀπὸ μιὰ χίμαιρα. Ἔτσι συμβαίνει αὐτὸ τὸ παράξενο : ἐνῶ ὁ Δὸν Κιχώτης εἶναι ἕνας ἥρωας κομικὸς, πού μᾶς κάνει νὰ γελοῦμε, εἶναι συγχρόνως καὶ τραγικὸς, πολὺ τραγικὸς μάλιστα, γιὰτὶ στὰ κομικά του παθήματα, στὶς ἀπογοητεύσεις του, βλέπουμε τὰ δικὰ μας παθήματα καὶ τίς δικές μας ἀπογοητεύσεις, τίς τόσο θλιβερές, πού δοκιμάζουμε συχνά στὴ ζωὴ, ἀπὸ ἕνα ὄνειρο πού δὲν πραγματοποιεῖται, ἀπὸ μιὰ χίμαιρα πού δὲν φτάνεται...

Στὸ ἀθάνατο βιβλίο τοῦ Θερβαντές ὑπάρχει κ’ ἕνας ἄλλος ἥρωας : ὁ Σάντσος Πάνσας, — ἕνας κουτοπόνηρος χωριάτης, ὁ ἱπποκόμος τοῦ Δὸν Κιχώτη, σύντροφός του σ’ ὅλες τίς περιπέτειες. Αὐτὸς εἶναι ὁ φρόνιμος, ὁ πρακτικὸς, ὁ νηφάλιος, πού βλέπει πάντα τὸν κόσμον ὅπως εἶναι. Καὶ κάνει μιὰ μεγάλη ἀντίθεση μετὰ τὸν Δὸν Κιχώτη, ἀφοῦ ὁ ἕνας εἶναι ἡ τρέλλα κι ὁ ἄλλος ἡ φρόνηση. Γι’ αὐτὸ οἱ κριτικοὶ λένε πὼς ὁ ἕνας συμπληρώνει τὸν ἄλλο, πὼς οἱ δύο μαζί κάνουν τὸν ἄνθρωπο καὶ πὼς κάθε ἄνθρωπος στὸν κόσμον εἶναι τὸ κρᾶμα αὐτῶν τῶν δύο τύπων : λίγο Δὸν Κιχώτης καὶ λίγο Σάντσος Πάνσας.

Ἐπάρχουν διασκευές τοῦ «Δὸν Κιχώτης» καὶ γιὰ παιδιά. Πιὰ τέτοια, χαριτωμένη, ἐρημοσίευσε τὸ 1912 κ’ ἡ «Διάπλαση» κι ἀπ’ αὐτὴ οἱ μικροὶ τῆς φίλοι ἐγνώρισαν τοὺς δύο ἀθάνατους ἥρωες τοῦ Θερβαντές. Γι’ αὐτούς, τὸ μυθιστόρημα ὀλίγερο, ὅπως βγήκε τώρα, θάταν ἴσως κουραστικὸ. Οἱ μεγαλύτεροι ὅμως θὰ μπορούσαν νὰ τὸ διαβάσουν καὶ θάχαν μιὰ ἀπόλαυση ἀπὸ τίς ζωηρότερες πού χαρίζε ἡ μεγάλη κλασσικὴ φιλολογία.

Σὺς ἀσπάζομαι

ΦΑΙΔΩΝ

### ΜΙΑ ΚΡΙΣΗ

‘Ο κ. Κωστής Παλαμᾶς ἔγραψε στὸ «Ἐμπρός» μετὰ τὴν ὑπογραφή W τ’ ἀκόλουθα :

«Μὲ τὸ «Τραγοῦδι τῆς Κοντέσας» πού τὸ σύνθεσε ὁ κ. Φῶτος Γιοφύλλης», καθὼς ἀναγινώσκουμε εἰς τὸ ἐξώφυλλόν του, εἰσερχόμεθα εἰς νέας ἀποχρώσεις λυρισμοῦ οἰκογενειακοῦ, ὡς τὸν εἴπομεν, περιχλειομένου εἰς ἀφέλειαν καὶ εἰς οἰκειότητα, μετὰ κῆρυξιν, πού διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν μετῆνην».

Τὸ «ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΚΟΝΤΕΣΑΣ» τοῦ κ. Φῶτου Γιοφύλλη, τυπωμένο σὲ κομικὸ βιβλίο, πωλεῖται στὸ «Ἀθηναίων Βιβλιοπωλεῖον» Χ. Γανιάρη καὶ Σίας καὶ σ’ ἄλλα Βιβλιοπωλεῖα.